

CRÍTICA
SERGI
SÁNCHEZ

La terra, aquesta trampa mortal

La mejor voluntad

Jane Smiley
Sexto Piso
131 pàgines. 15,90 €

És un dels més venerats somnis americans: la naturalesa com a paradís perdut, reproduir el *Walden* de Thoreau per donar l'esquena al capitalisme. Però ¿es pot viure amb 343 dòlars a l'any? ¿Als 80, i sense electricitat, cotxe ni aigua corrent, sota el règim d'una estricta economia de subsistència, construint la utopia d'una família feliç sota el cel estrellat? Aquesta extraordinària novel·la breu de Jane Smiley —que segueix la no menys esplèndida *Un amor cualquiera*— és una versió inconfessa de *La costa de los Mosquitos*, tot i que aquí no hi ha tant sentit de l'aventura com previsió de desastre. Aquesta pràctica del canvi, aquesta granja com d'un altre temps, és una casa feta d'escurements, i el llop serà un nen que bufarà i bufarà fins a cremar-ho tot.

La novel·la, narrada per Bob, el pater familias, tot just té tres, quatre, moments significatius dramàticament, que marquen el seu tempo estructural d'una manera implacable, i aquesta sensació, tan freqüent en la literatura nord-americana, que passarà una cosa que és irreparable. Tot comença

L'escriptora Jane Smiley.

quan Tom, el fill de somriure tens i parla nerviosa, li trenca unes nines a una companya de classe, de raça negra i acabalada. ¿Racista el fill educat en la modèstia de l'agricultura ecològica, el respecte pels cicles estacionals i les eines fetes a mà? És un símptoma que aquesta utopia trontolla, que únicament està construïda per satisfer l'ego d'un home ennuvolat

mentre la seva dona busca la idea de Déu i el seu fill es venja d'aquells privilegiats a qui li agradaria assemblar-se. Aquesta utopia, doncs, dona pas al sentiment tràgic de la vida que travessava una novel·la com *Heretaràs la terra*: l'enveja, la gelosia, la inseguretat, la resistència al fracàs desxifrada com a va orgull, la decepció de la paternitat i la filiació.

Al principi el lector pot dubtar de la veu narrativa del protagonista. Smiley descriu la seva subjectivitat amb tal finor que costa reconèixer un home de camp, en teoria poc atès a la reflexió, adicte al treball manual. Però a mesura que el coneixem, i li entrem els dubtes sobre el camí vital que ha agafat, entenem que Smiley ens està preparant per a l'últim, brutal i últim, capítol. «Deu ser que tinc un poderós sentit estètic», diu Bob, «perquè detecto les juxtaposicions correctes i incorrectes de formes, gustos, colors, textures, contínuament, com una espècie de mecanisme de rellotgeria que s'apaga». El cas és que, al final del trajecte, Bob ha après quin és el seu lloc al món, que no és precisament el que s'havia construït al marge de la civilització. I Smiley contempla el fracàs del seu somni com una mena d'il·luminació, tot i que al llarg del procés la seva ceguesa hagi deixat unes quantes víctimes al seu pas, la compra d'un televisor, una teràpia de parella i el contrast entre dues cases que eren símbol de dos estils de vida que, en certa manera, s'admiraven mútuament. ■

CRÍTICA
MARTA
MARNE

Enlluernador laberint de miralls

Manfred Baumann és un home anodí que porta una vida sense sobresalts a la localitat francesa de Saint-Louis. És director de banc, no està casat, menja cada dia a la mateixa taula del restaurant de la Cloche i se sent orgullós de ser l'última incorporació al grup de partides setmanals de bridge. Des del seu petit racó del món s'ha fixat en Adèle Bedeau, la cambrera que sempre l'atén. Un matí la jove no va a treballar i aquesta absència posa en alerta els habituals del bistró.

La desaparición de Adèle Bedeau és la primera novel·la de Graeme Macrae Burnet, autor de la finalista del premi Booker *Un plan sangriento*. Malgrat el que puguem pensar pel títol del llibre, la trama centra el focus sobre Manfred i sobre Gorski, un inspector de províncies obsessionat amb un cas

que mai va aconseguir resoldre. Gorski no tardarà a sospitar de Manfred, i tota l'obra es convertirà en un laberint de miralls en el qual el narrador mirarà de convèncer-nos a parts iguals de la culpabilitat i innocència de Manfred. Per aconseguir-ho recorrerà a una sèrie de clixés i de llocs comuns dins del gènere però, gràcies a com se'n serveix per retorçar-los i generar suspens, la narració resulta enlluernadora.

Com a colofó, la novel·la compta amb un epíleg del mateix autor en què a través d'un joc metaliterari ens parla de Raymond Brunet, el presumpte veritable escriptor del llibre. De com l'obra es va convertir en un èxit després de la seva publicació original el 1982 i com la seva adaptació al cine es va transformar en un film de culte. Una òpera prima apassionant. ■

La desaparición de Adèle Bedeau

Graeme Macrae Burnet
Impedimenta. 336 pàg. 22,60 €

HOTEL CADOGAN

María Luisa Bombal, l'abella de foc

Quina alegria el rescat de María Luisa Bombal (Viña del Mar, Xile, 1910 - Santiago, 1980). Quin plaer capbussar-se en el seu univers sensual, ple de racons i imatges superposades com un collage surrealista, quina brillant manera de bussejar en el desig. Així descriu un orgasme femení: «*Su cuerpo me cubre como una grande ola hirviente, me acaricia, me quema, me penetra, me envuelve, me arrastra desfilada [...], y no sé por qué me es dulce quejarme, y dulce a mi cuerpo el cansancio infligido por la preciosa carga que pesa entre mis muslos*».

Potser la seva vida excessiva, el mal en cert en l'amor, van eclipsar el valor de la seva escriptura. Rabiosa per la gelosia, disgustada, va disparar al seu amant, Eulogio Sánchez, en ple carrer amb una pistola del calibre 22; no li va causar gran mal, però va pagar amb la presó. Ell la va perdonar i va poder refer la seva vida a Nova York. Després, anys d'alcoholisme.

En qualsevol cas, en aquest vell hotel estem bojos d'alegria gràcies a la reedició, a Seix Barral, de la seva narrativa completa: dues novel·les curtes (*La última niebla* i *La amortajada*) i cinc contes, una obra molt breu, com la mateixa vida, però profunda i llampegant. El llibre es presenta en una edició molt completa, amb il·lustracions de Paula Bonet, l'estil pictòric

de la qual s'avé de meravella amb els textos: trenes que són serps, un cargol de mar amb secrets al seu interior, una medusa feta d'aigua volàtil, inaprehensible com el misteri.

Respectada per Borges i el poeta Neruda —ell la va batejar com «l'abella de foc»—, enaltida per Carlos

Fuentes i Gabriel García Márquez, la posteritat va preferir la nostra amiga Bombal morta i amortallada, com tantes altres dones del boom llatinoamericà, encara que en l'escriptura de la xilena batejava potent la saba del realisme màgic des de la primera línia, des d'aquella difunta que, ficada al taüt, ajusta comptes amb els que acudeixen a la vetlla. ¿Per què tants anys d'oblit? ¿Perquè

va escriure poc? Bé, tampoc Juan Rulfo va ser pròdig en tinta i la seva mestria mai es va discutir. Precisament va morir aquest diumenge algú que va saber trobar precises similituds entre tots dos, l'escriptor argentí Juan Forn: «Tots dos feien parlar els morts; tots dos van aconseguir el mateix, una amb la boira i l'altre amb la calor; tots dos bevien més que una esponja i tots dos van patir la resta de les seves vides no escriure més». A nosaltres ens és igual; seguirem llegint-los a tots dos en bucle. El que duri l'eternitat. ■

OLGA MERINO

